

Verschillen Tussen Adolescenten die Hoog en Laag Scoren op Narcisme in
Strategiegebruik en Resource Control

D. N. Sevat (5841097)

E. S. van der Haven (5949785)

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Pedagogische wetenschappen

Bachelorthesis 2019-2020

Eerste beoordelaar: Dr. M. M. Vermande

Tweede beoordelaar: Dr. E. T. Hallers-Haalboom

Datum: 19 juni 2020

Voorwoord

Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd voor de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Het afgelopen half jaar hebben we onderzoek gedaan naar de verschillen tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme, in de strategieën die zij gebruiken en de mate waarin zij resource control verkrijgen.

Via deze weg willen wij onze begeleider, Marjolijn Vermande, graag bedanken voor haar hulp, feedback en enthousiasme tijdens het schrijven van onze bachelorthesis en het beoordelen hiervan. Daarnaast willen we ook de tweede beoordelaar, Liesbeth Hallers, bedanken voor haar beoordeling van onze bachelorthesis.

Daniek Sevat en Esther van der Haven,
Juni 2020

Samenvatting

Status in de peergroep is erg belangrijk voor adolescenten. Tijdens de adolescentie neemt, naast het verlangen naar status, ook het gemiddelde niveau van narcisme toe. Volgens het *status pursuit in narcissism model* (SPIN model) is narcisme een eigenschap waarin het streven naar status sterk centraal staat. Hawley's invloedrijke *Resource Control Theory* (RCT) stelt dat *resource control* (status) verkregen kan worden door het gebruik van prosociale en coërcieve strategieën. **Doel** Het doel van dit onderzoek was om beide modellen te combineren, door te onderzoeken of er verschillen zijn tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme in de mate waarin zij prosociale en coërcieve strategieën gebruiken en resource control hebben. **Methode** De participanten waren 2378 Nederlandse adolescenten (48.8% jongens) in de eerste klas van de middelbare school, waarvan 352 in de hoog-narcisme groep (62.8% jongens) en 439 in de laag-narcisme groep (39.6% jongens). Alle participanten hebben klasgenoten genomineerd op sociaal en coërcief strategiegebruik en de mate van resource control, en een vragenlijst over narcisme ingevuld. **Resultaten** Adolescenten die hoog scoorden op narcisme maakten meer gebruik van zowel prosociale als coërcieve strategieën, en hadden ook meer resource control. Er werden interactie-effecten gevonden van sekse met de score op narcisme en het gebruik van beide strategieën. **Conclusie** Adolescenten met narcisme zijn actief bezig met het verkrijgen van status door het gebruik van zowel prosociale als coërcieve strategieën. Er worden suggesties voor toekomstig onderzoek beschreven.

Kernwoorden: narcisme, prosociale strategieën, coërcieve strategieën, resource control, adolescenten

Abstract

Status in the peer group is important for adolescents. During adolescence the importance for status increases alongside the increase of the mean level of narcissism. According to the status pursuit in narcissism model (SPIN model), narcissism is a trait in which striving for status has a central role. Hawley's influential Resource Control Theory (RCT) states that resource control (status) can be achieved through the use of prosocial and coercive strategies. **Aim** The purpose of this study was to examine if there are differences between adolescents with high levels of narcissism and adolescents with low levels of narcissism in the use of prosocial and coercive strategies and the amount of resource control they have. **Method** Participants were 2378 Dutch adolescents (48.8% boys) in the first grade of secondary school. Of whom 352 (62.8% boys) in the high-narcissism group and 439 (39.6% boys) in the low-narcissism group. All participants completed peer reports for prosocial and coercive strategy use, and self-reports for narcissism. **Results** Adolescents

NARCISME, STRATEGIEGEBRUIK EN RESOURCE CONTROL

with high levels of narcissism used more prosocial and coercive strategies and had more resource control than adolescents with low levels of narcissism. Interaction effects of sex with narcissism and both prosocial and coercive strategy use were found. **Conclusion** Narcissistic adolescents actively use prosocial and coercive strategies to get resource control. Suggestions for further research are given.

Keywords: narcissism, prosocial strategies, coercive strategies, resource control, adolescents.

Verschillen Tussen Adolescenten die Hoog en Laag Scoren op Narcisme in Strategiegebruik en Resource Control

In veel groepen bestaat een sociale hiërarchie en is de status ongelijk verdeeld over de leden van die groep (Sapolsky, 2005). Status is de hoeveelheid respect en invloed die iemand heeft in een sociale groep. Daarnaast geeft het iemands positie aan in een sociale hiërarchie (Anderson, Hildreth, & Howland, 2015). Personen die een lage status hebben ervaren vaak nadelen, terwijl degenen met een hoge status juist voordelen hebben van hun positie in de groep (Sapolsky, 2005; Wilkinson & Pickett, 2009).

De verschillen tussen mensen met hoge status en mensen met lage status worden al op jonge leeftijd gezien, maar tijdens de adolescentie wordt het belang van status groter dan in de kindertijd (Brown & Larson, 2009). Tijdens de adolescentie vinden er namelijk verschillende fysiologische veranderingen plaats, waaronder een verhoging in de hoeveelheid testosteron. Deze veranderingen zorgen, volgens de *imaginary audience* theorie van Elkind (1967), onder andere voor een vergroting van het zelfbewustzijn en het egocentrisme van een adolescent. Dat adolescenten meer met zichzelf bezig zijn wordt ook gevonden in recenter onderzoek (Schwartz, Maynard, & Uzelac, 2008). Naast het groter worden van het zelfbewustzijn, zorgt een verhoging in de hoeveelheid testosteron tijdens de adolescentie er ook voor dat het verlangen naar status groter wordt (Braams, van Duijvenoorde, Peper, & Crone, 2015; LaFontana & Cillessen, 2010). Daarnaast komen adolescenten, bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school, in een nieuwe klas. Ze moeten dan opnieuw status verkrijgen en een plek in die groep veroveren (Vermande et al., 2018). Sociale status wordt erg belangrijk in deze periode (LaFontana & Cillessen, 2010).

Tegenwoordig wordt status vaak uitgedrukt in termen van *resource control*. Resource control is het verwerven van schaarse en gewilde bronnen, 'resources', zoals speelgoed, voedsel en vriendschap. Kinderen die over veel resource control beschikken, krijgen bijvoorbeeld vaak als eersten het leukste speelgoed of de beste spullen te pakken (Hawley, 1999; Hawley, 2007; Reijntjes et al., 2013).

Resource Control Theory

Voorheen werd gedacht dat agressie de enige manier was om status te verkrijgen, maar later werd gevonden dat status ook door het gebruik van coöperatieve strategieën, ook wel prosociale strategieën genoemd, verkregen kan worden (Strayer & Strayer, 1976). Ook ging men er vanuit dat prosociaal en agressief gedrag niet tegelijk konden voorkomen, omdat ze werden beschouwd als tegenpolen. Het blijkt echter dat agressief gedrag en prosociaal gedrag ook samen gebruikt kunnen worden, om bijvoorbeeld resource control te verkrijgen (Hawley, 2007).

In de Resource Control Theory van Hawley (RCT; Hawley, 1999) worden prosociale en coërcieve strategieën besproken als manieren om status te verkrijgen. Prosociale

strategieën omvatten bijvoorbeeld een belofte voor samenwerking en vriendschap en worden vaak gezien als positief en sociaal geaccepteerd. Ook het helpen van een ander kind dat eigenlijk geen hulp nodig heeft valt hieronder. Deze strategieën zijn vooral bedoeld voor het belang van degene die ze uitvoert, en worden niet per se vanuit altruïstische beweegredenen uitgevoerd. Deze prosociale strategieën worden daarom ook wel omschreven als *positively assertive* (Vermande et al., 2018). Coërcieve strategieën zijn vormen van instrumentele agressie, bijvoorbeeld het afpakken van speelgoed of de ander bedreigen, om zo hun zin te krijgen (Hawley, 2007; Vermande et al., 2018). Adolescenten kunnen in verschillende mate gebruik maken van deze strategieën (Reijntjes et al., 2018). Uit onderzoek blijkt dat adolescenten die gebruik maken van beide strategieën zichzelf zien als het meest succesvol in resource control en ook zo worden gezien door leeftijdsgenoten (Hawley, 2003). Er zijn ook verschillen tussen jongens en meisjes ten opzichte van strategiegebruik. Zo lijken meisjes meer gericht te zijn op samenwerking en maken zij meer gebruik van prosociale strategieën. Jongens lijken meer met elkaar te concurreren om status te verkrijgen en gebruiken meer coërcieve strategieën (Vermande et al., 2018).

Narcisme

Uit eerder onderzoek blijkt dat er een verband is tussen strategiegebruik en persoonlijkheidseigenschappen, waaronder narcisme, machiavellianisme en psychopathie (Zeigler-Hill, Southard, & Besser, 2014). Narcisme is een karaktereigenschap waarin een gevoel van superioriteit en een grote behoefte aan status centraal staan (Miller, Campbell, & Pilkonis, 2007), daarom is het interessant om narcisme in dit verband verder te onderzoeken. Volgens het *status pursuit in narcissism model* (SPIN model; Grapsas, Brummelman, Back, & Denissen, 2020), zijn mensen met narcisme gericht op het verkrijgen van status. Om status te verkrijgen willen ze indruk maken op andere mensen door zich uit te sloven of over zichzelf op te scheppen. Dit wordt ook wel het *admiration pathway* genoemd. Mensen met narcisme kunnen zich daarnaast ook vijandig opstellen, en gebruik maken van instrumentele agressie zoals het intimideren van anderen om status te verkrijgen. In het SPIN model wordt daarnaar verwezen als het *rivalry pathway* (Grapsas et al., 2020). Daarnaast lijken mensen met narcisme een gebrek te hebben aan empathie (Reijntjes et al., 2016). Dit sluit ook aan bij het idee van het *agency model*, dat veronderstelt dat mensen met narcistische karaktertrekken hoger scoren op macht-gerelateerde eigenschappen, en lager op eigenschappen die te maken hebben met samenwerking. Op die manier kunnen zij meer resource control en daarmee meer status verkrijgen (Campbell, Bosson, Goheen, Lakey, & Kernis, 2007). Jongens lijken meer gericht op het verkrijgen van status door middel van concurrentie (Vermande et al., 2018) en scoren hoger op narcistische eigenschappen (Aalsma, Lapsley, & Flannery, 2006). Meisjes lijken zich meer te richten op samenwerking (Vermande et al., 2018), en scoren lager op narcistische eigenschappen (Aalsma et al., 2006).

Tijdens de adolescentie neemt, naast het belang van status, ook het gemiddelde niveau van narcisme toe (Klimstra, Jeronimus, Sijtsema, & Denissen, 2020). Dat maakt de adolescentie een interessante periode om te onderzoeken. Er is slechts weinig onderzoek gedaan naar het verband tussen narcisme en het hebben van resource control bij adolescenten. Onderzoek bij volwassenen heeft wel uitgewezen dat volwassenen die zowel prosociale als coërcieve strategieën gebruiken, het hoogst scoren op narcisme (Zeigler-Hill et al., 2014). Volgens Hawley (2003) hebben degenen die beide strategieën gebruiken ook de meeste resource control. Reijntjes et al. (2016) vonden een relatie tussen narcisme en resource control. Dit gold alleen voor kinderen die hoog scoorden op zowel narcisme als pesten; zij verkregen meer resource control dan kinderen die laag scoorden op narcisme en pesten (Reijntjes et al., 2016).

Dit Onderzoek

Zowel theoretisch als empirisch onderzoek laat zien dat er een samenhang is tussen narcisme en status en dat het belang van en het verlangen naar status groter wordt tijdens de adolescentie (Miller et al., 2007; Braams et al., 2015). Er is echter nog weinig onderzoek gedaan naar het verband tussen narcisme en het gebruik van resource control strategieën om status te verkrijgen en – voor zover wij weten – niet bij adolescenten. Het doel van dit onderzoek was daarom om de volgende vraag te beantwoorden: “Is er een verschil tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme in de mate waarin zij prosociale en coërcieve strategieën toepassen en resource control hebben?”

Op basis van het hierboven beschreven onderzoek werd er ten eerste verwacht dat adolescenten die hoog scoren op narcisme meer gebruik maken van strategieën dan adolescenten die laag scoren op narcisme, omdat status voor mensen met narcistische eigenschappen erg belangrijk is (Miller et al., 2007). Ten tweede werd er verwacht dat adolescenten die hoog scoren op narcisme meer resource control hebben, omdat narcistische mensen volgens Zeigler-Hill et al. (2014) meer strategieën gebruiken, en de RCT (Hawley, 1999) stelt dat het gebruik van meer strategieën leidt tot het hebben van meer resource control. Tot slot is sekse meegenomen als potentiële moderator. Omdat er geen onderzoeken zijn gevonden die onderzocht hebben of het verschil tussen de groepen hoog en laag narcisme en strategiegebruik en het hebben van resource control anders is voor jongens dan voor meisjes, werd moderatie door sekse exploratief onderzocht.

Methode

Steekproef, Procedure en Design

De steekproef bestond uit 2720 jonge adolescenten uit 115 brugklassen en 26 scholen. In 56 gevallen maakten ouders of de leerling bezwaar tegen deelname. Een aantal leerlingen heeft niet deelgenomen aan het onderzoek, bijvoorbeeld omdat ze niet wilden deelnemen, niet konden, of afwezig waren die dag. Ook was er één klas met 13 leerlingen

die de vragen over narcisme niet beantwoord hadden. Deze zijn weggelaten uit de analyses. Uiteindelijk waren er 2378 actieve deelnemers ($M_{\text{age}}=13.27$ jaar, $SD=0.51$; 48.8% jongens). Er zijn geen gegevens beschikbaar over culturele achtergrond. De respondenten zijn geworven door het Dutch Consortium on Bullying en een deel van de kinderen had aan een eerder onderzoek deelgenomen (Olthof, Goossens, Vermande, Aleva, & Van der Meulen, 2011). Een aantal kinderen uit dat onderzoek is gevolgd naar de brugklas, en vervolgens zijn die kinderen en hun klasgenoten gevraagd om mee te doen aan het onderzoek van het Dutch Consortium on Bullying. Voor het huidige onderzoek zijn de cross-sectionele data van het onderzoek bij de brugklasleerlingen gebruikt.

Scholen en leerkrachten gaven toestemming. Vervolgens ontvingen ouders een informatiebrief en een NEE-formulier dat zij konden invullen als ze geen toestemming gaven voor de deelname van hun kinderen. Leerlingen zelf gaven actief toestemming aan het begin van de vragenlijst en konden op ieder moment stoppen. De gegevens zijn verzameld door middel van een online vragenlijst in een computerruimte in de school. Hier waren minimaal één docent en twee getrainde onderzoeksassistenten bij aanwezig, die te werk gingen volgens het onderzoeksprotocol. De afname duurde ongeveer anderhalf uur. De leerlingen mochten niet bij elkaar op het scherm kijken of met elkaar praten. Om ervoor te zorgen dat ze dat niet deden zijn er maatregelen genomen in overleg met de docent. De leerlingen werden bijvoorbeeld op alfabetische volgorde bij de computers geplaatst. Er was een schooladviesdienst beschikbaar voor het geval leerlingen na het invullen van de vragenlijst uit hun evenwicht zouden raken, maar dit bleek niet nodig. De contactpersoon van de school ontving een kort rapport met geanonimiseerde gemiddelde scores van de leerlingen in relatie tot die van andere scholen.

De participanten nomineerden bij de items over resource control en de resource control strategieën alle klasgenoten van wie ze vonden dat het item bij hen paste. Ze konden voor elk item ongelimiteerd klasgenoten kiezen uit een pull-down menu. Onderzoek heeft aangetoond dat de ecologische, construct- en criteriumvaliditeit hoger zijn bij het meten van een construct als sociale status, als de participanten ongelimiteerd mensen kunnen nomineren, dan wanneer zij slechts een bepaald aantal mensen kunnen kiezen (Gommans & Cillessen, 2015). De volgorde van de namen was random en veranderde bij ieder item.

Meetinstrumenten

Narcisme. Narcisme is gemeten met de Childhood Narcissism Scale (CNS; Thomaes, Stegge, Bushman, Olthof, & Denissen, 2008). Cronbach's alpha was .84. De CNS heeft daarnaast een goede validiteit en de scores hangen samen met andere eigenschappen die gerelateerd zijn aan narcisme, waaronder zelfvertrouwen (Thomaes et al., 2008). De vragenlijst bestaat uit 10 items en maakt gebruik van zelfrapportage. Adolescenten gaven op een 4-punts Likert-schaal in hoeverre zij het eens waren met deze

items (1=helemaal niet waar en 4=helemaal waar). Enkele voorbeelditems zijn: "Het gebeurt vaak dat andere kinderen complimenten krijgen die ik eigenlijk verdien", en: "Ik kan anderen goed laten geloven wat ik wil?". Op basis van de 10 items is een gemiddelde berekend dat de score op narcisme aangaf. Vervolgens is de steekproef opgedeeld in adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme. Dit is gedaan volgens een verdeling die ook in eerder onderzoek is gebruikt (Bouman, Van der Meulen, Goossens, Olthof, Vermande, & Aleva, 2012; Vermande et al., 2018). Bij een score van meer dan één standaarddeviatie boven het gemiddelde is er sprake van een hoge score op narcisme ($n=352$; 62.8% jongens). Wanneer een adolescent meer dan één standaarddeviatie onder het gemiddelde scoort is er sprake van een lage score op narcisme ($n=439$; 39.6% jongens). De overige adolescenten werden buiten beschouwing gelaten.

Resource control strategieën. De scores op resource control strategieën zijn gemeten door het gebruik van peernominaties. Uit eerder onderzoek is gebleken dat er bij gebruik van peernominaties meer duidelijke verschillen zichtbaar waren op het gebied van strategiegebruik dan bij gebruik van zelfrapportage (Olthof et al., 2011). De items die resource control strategieën hebben gemeten, richtten zich op coërcieve strategieën (6 items) en prosociale strategieën (5 items), zoals gedefinieerd bij Hawley (2003) en Olthof et al. (2011). Cronbach's alpha van coërcieve strategieën was .94. Cronbach's alpha van de 5 items die prosociale strategieën hebben gemeten was .83. Eerder onderzoek heeft bijgedragen aan het bewijs voor de betrouwbaarheid en validiteit van deze items (Olthof et al., 2011; Reijntjes et al., 2016; Vermande et al., 2018).

Een aantal van de originele items gaf het gebruik van een strategie weer in combinatie met het resultaat van het gebruik van die strategie (resource control), zoals: "Welke kinderen uit de klas krijgen hun zin door anderen te bedreigen met woorden of gebaren." (Olthof et al., 2011). In dit onderzoek zijn de items zo geformuleerd dat het gebruik van een strategie niet impliceert dat er ook resource control mee is verkregen, zoals in Olthof et al. (2011). Om deze reden is ook een item uit de schaal om sociaal strategiegebruik te meten verwijderd. Het item "Welke kinderen in je klas bedenken leuke dingen waar anderen graag aan mee willen doen?" verlaagde de interne consistentie en leek strategiegebruik te combineren met het hebben van resource control. Het item lijkt eerder te verwijzen naar een kind dat een bepaalde sociaal dominante positie in de groep heeft verworven, in plaats van het gebruik van een strategie om zo'n positie te verkrijgen (Olthof et al., 2011).

Adolescenten nomineerden alle leerlingen in hun klas bij wie deze items pasten. Een voorbeelditem van coërcieve strategieën is: "Welke kinderen in de klas dreigen anderen met woorden of gebaren om zo hun zin te krijgen?". Een voorbeelditem van prosociale strategieën is: "Welke kinderen in de klas beloven andere kinderen uit te nodigen om zelf hun zin te krijgen? Ze zeggen bijvoorbeeld: "Dan mag jij ook bij mij thuis

komen spelen” of “Dan mag jij op mijn verjaardagsfeestje komen.”. De scores per schaal zijn berekend door het gemiddelde aantal nominaties op de items per schaal te delen door het aantal leerlingen in de klas exclusief de adolescent zelf, zoals in Olthof et al. (2011).

Resource control. Resource control is eveneens gemeten met peernominaties. De 6 items richtten zich op resource control zoals gedefinieerd bij Hawley (2003) en Olthof et al. (2011). Cronbach’s alpha was .87. Een voorbeelditem van resource control is: “Welke kinderen in de klas krijgen meestal als eersten het leukste speelgoed of de beste spullen te pakken?”. De adolescenten nomineerden alle leerlingen in hun klas bij wie deze items pasten. De score op resource control is berekend op dezelfde manier als de scores voor prosociale en coërcieve strategieën.

Analyseplan

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag of er een verschil is tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme (onafhankelijke variabele) in de mate waarin zij prosociale en coërcieve strategieën (afhankelijke variabele) toepassen is er een *two-way multivariate analysis of variance* (tweeweg MANOVA) uitgevoerd. Om te onderzoeken of adolescenten die hoog scoren op narcisme verschillen van adolescenten die laag scoren op narcisme in de mate van resource control, is een *two-way analysis of variance* (tweeweg ANOVA) uitgevoerd.

Daarnaast is sekse als moderator in beide analyses meegenomen, om te onderzoeken of het verschil tussen de groepen in het gebruik van prosociale en coërcieve strategieën en de mate van resource control anders is voor jongens dan voor meisjes.

Om te corrigeren voor verschillen tussen klassen in de manier waarop leerlingen elkaars gedrag beoordelen en de niet-normaalverdeling van de data, zijn de scores op de afhankelijke variabelen (prosociale strategieën, coërcieve strategieën en resource control) gestandaardiseerd en genormaliseerd binnen klassen met de SPSS Rankit procedure, zoals bij eerder onderzoek gedaan is (bijv. Olthof et al., 2011; Vermande et al., 2018). Hierna werd voldaan aan de voorwaarde van normale verdeling en de voorwaarde voor lineariteit. Multicollineariteit vormde geen probleem; prosociaal strategiegebruik en coërcief strategiegebruik hadden een correlatie die lager was dan $r=.90$ ($r=.61$) (Field, 2018). Uit Levene’s test voor homogeniteit van varianties bleek dat de varianties binnen de groepen significant van elkaar verschilden. Daarom is voor het hoofdeffect van narcisme op strategiegebruik en resource control de Welch’s test voor ongelijke varianties uitgevoerd in plaats van tweeweg (M)ANOVA’s. Hoewel er sprake was van geneste data (kinderen in klassen), was het door de standaardisatie per klas onnodig om multilevel-analyse te overwegen (Vermande et al., 2018).

Resultaten

Vorbereidende Analyses

De variabelen coërcieve strategieën, prosociale strategieën zijn gestandaardiseerd per klas, waardoor de gemiddelden en standaardafwijkingen respectievelijk niet exact 0 en 1 zijn.

Prosociale strategieën en coërcieve strategieën waren positief aan elkaar gecorreleerd ($r=.61$), evenals prosociale strategieën aan resource control ($r=.52$). De hoogste correlatie is tussen coërcieve strategieën en resource control ($r=.62$). Deze correlaties worden beschouwd als hoge correlaties (Field, 2018).

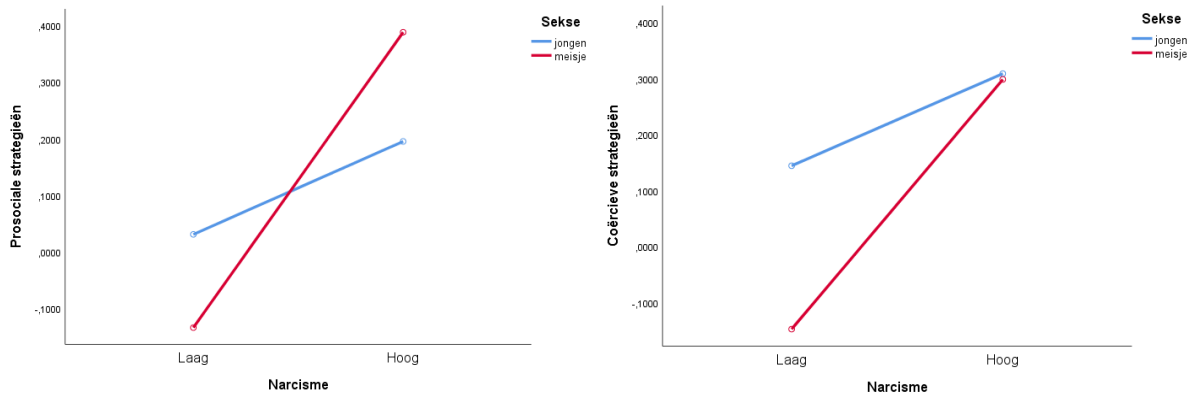
Variantieanalyses Strategiegebruik

Uit de tweeweg MANOVA bleek een significant multivariaat hoofdeffect van narcisme (Wilk's Lambda=.96, $F(2,786)=16.88$, $p<.001$, partial $\eta^2=.04$). Dit wordt beschouwd als een klein effect (Field, 2018). Vervolgens is er gekeken naar de univariate analyses. Uit de univariate analyses bleek dat leerlingen in de hoog narcisme groep significant hoger scoorden op sociaal strategiegebruik dan leerlingen in de laag narcisme groep. De leerlingen in de hoog narcisme groep scoorden ook significant hoger op coërcief strategiegebruik dan leerlingen in de laag narcisme groep (zie tabel 1). Beide effecten worden beschouwd als een klein effect (Field, 2018).

Uit de tweeweg MANOVA bleek een significant multivariaat hoofdeffect van sekse Wilk's (Lambda=.99, $F(2,786)=5.52$, $p=.004$, partial $\eta^2=.01$). Dit wordt beschouwd als een klein effect (Field, 2018). Jongens scoorden significant hoger op coërcief strategiegebruik dan meisjes. Er waren geen significante verschillen tussen jongens en meisjes voor sociaal strategiegebruik (zie tabel 1).

Interactie-effect sekse. Er bleek een significant multivariaat interactie-effect te zijn van sekse met narcisme en strategiegebruik (Wilk's Lambda=.99, $F(2,786)=4.22$, $p=.015$, partial $\eta^2=.01$). Dit wordt beschouwd als een klein effect (Field, 2018). Vervolgens werden er significante univariate effecten gevonden voor zowel sociaal strategiegebruik, ($F(1,787)=7.86$, $p=.005$, partial $\eta^2=.01$) als coërcief strategiegebruik ($F(1,787)=5.39$, $p=.021$, partial $\eta^2=.01$) (zie figuur 1). Deze worden beschouwd als kleine effecten (Field, 2018). Om dit interactie-effect verder te onderzoeken zijn aparte t-toetsen uitgevoerd voor zowel sociaal strategiegebruik als coërcief strategiegebruik. Uit de t-toetsen voor sociaal strategiegebruik bleek dat jongens in de laag narcisme groep significant hoger scoorden dan meisjes in de laag narcisme groep ($t(437)=2.11$, $p=.036$). In de groep die hoog scoorde op narcisme was het verschil tussen jongens en meisjes voor sociaal strategiegebruik niet significant (meisjes scoorden bijna significant hoger dan jongens, $t(350)=-1.86$, $p=.064$).

Uit de t-toetsen voor coërcief strategiegebruik bleek dat jongens in de laag narcisme groep significant hoger scoorden dan meisjes in de laag narcisme groep ($t(328.044)=3.82$, $p<.001$). Het verschil tussen jongens en meisjes in coërcief strategiegebruik was niet significant voor de groep die hoog scoorde op narcisme ($t(350)=0.10$, $p=.917$).

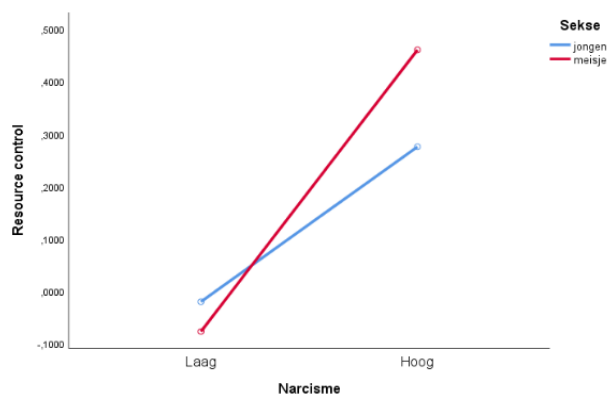
Figuur 1. Interactie-effect van sekse met de groepen narcisme en prosociale strategieën en coërcieve strategieën.

Variantieanalyse Resource Control

Uit de tweeweg ANOVA bleek een significant univariaat effect van narcisme op resource control. Leerlingen in de hoog narcisme groep scoorden significant hoger op resource control dan leerlingen in de laag narcisme groep (zie tabel 1). Dit effect wordt beschouwd als klein effect (Field, 2018).

Er waren geen significante verschillen tussen jongens en meisjes in de score op resource control, $F(1,787)=0.95, p=.331$.

Interactie-effect sekse. Het interactie-effect van narcisme met sekse voor resource control was bijna significant, $F(1,787)=3.38, p=.067$ (zie figuur 2). Daarom is dit effect verder onderzocht met t-toetsen. Uit de t-toetsen voor resource control bleek dat er geen significant verschil was tussen jongen en meisjes in laag narcisme groep in de mate waarin zij resource control hadden ($t(332.595)=0.67, p=.504$) en dat het verschil tussen jongens en meisjes in de laag narcisme groep in de mate waarin zij resource control hadden bijna significant was ($t(350)=-1.76, p=.079$).

Figuur 2. Interactie-effect van sekse met de groepen narcisme en resource control.

Tabel 1.

Gemiddelde Scores per Groep en Geslacht voor Prosociaal Strategieën, Coërcieve Strategieën en Resource Control (Standaarddeviaties tussen Haakjes) en Welch's ANOVA Resultaten.

Variabele		Laag narcisme	<i>n</i>	Hoog narcisme	<i>n</i>	<i>F</i>	η_p^2
Prosociale strategieën	Jongens	0.03 (0.84)	174	0.20 (0.92)	221	(1,689.898)	.04
	Meisjes	-0.13 (0.77)	256	0.39 (0.98)	131	28.04***	
	Beiden	-0.07 (0.80)	439	0.27 (0.95)	352		
Coërcieve strategieën	Jongens	0.14 (0.83)	174	0.31 (0.90)	221	(1,693.406)	.03
	Meisjes	-0.15 (0.71)	265	0.30 (0.90)	131	31.15***	
	Beiden	-0.03 (0.77)	439	0.31 (0.90)	352		
Resource control	Jongens	-0.02 (0.92)	174	0.28 (0.94)	221	(1,706.963)	.05
	Meisjes	-0.08 (0.80)	265	0.46 (0.97)	131	37.81***	
	Beiden	-0.05 (0.84)	439	0.34 (0.95)	352		

Noot. Schuingedrukte waardes zijn de vrijheidsgraden van de Welch's test.

*** $p < .001$.

Discussie

Status is belangrijk voor adolescenten (Brown & Larson, 2009) en wordt steeds belangrijker, vooral wanneer zij bij de overgang naar de middelbare school in een nieuwe klas terechtkomen. Ze moeten dan opnieuw status verkrijgen (Vermande et al., 2018). Status kan worden uitgedrukt in termen van resource control, en kan volgens de RCT worden verkregen door het gebruik van coërcieve strategieën (instrumentele agressie) of prosociale strategieën (positief-assertieve manieren om te krijgen wat je wil) (Hawley, 1999). Er is een verband tussen strategiegebruik en persoonlijkheidseigenschappen zoals narcisme; status is erg belangrijk voor mensen met narcistische eigenschappen, dus strategieën om status te verkrijgen zijn voor hen van groot belang (Zeigler-Hill et al., 2014). Volgens het SPIN model kunnen mensen met narcistische eigenschappen opscheppen over zichzelf, om zo positieve aandacht te krijgen, maar ze kunnen ook instrumentele agressie, zoals intimiderend gedrag, jegens anderen gebruiken om status te verkrijgen (Grapsas et al., 2020). Het agency model laat dan ook zien dat mensen met narcistische eigenschappen laag scoren op eigenschappen die te maken hebben met samenwerking, en hoog op macht-gerelateerde eigenschappen (Campbell et al., 2007).

Omdat mensen met narcisme sterk gericht zijn op status en strategieën om status te verkrijgen erg belangrijk zijn voor hen, is onderzocht of adolescenten die hoog scoren op narcisme hoger scoren op strategiegebruik dan adolescenten die laag scoren op narcisme. Overeenkomstig met het status pursuit in narcissism model (Grapsas et al.,

2020), bleek uit de resultaten dat adolescenten die hoog scoren op narcisme meer strategieën gebruikten dan adolescenten die laag scoorden op narcisme. Vervolgens is gekeken naar het gebruik van prosociale en coërcieve strategieën apart. Deze resultaten lieten zien dat adolescenten die hoog scoorden op narcisme ook hoger scoorden op coërcieve strategieën, wat overeenkomt met het agency model (Campbell et al., 2007). Adolescenten die hoog scoorden op narcisme scoorden echter ook hoger op prosociaal strategiegebruik, hoewel het agency model laat zien dat mensen met narcistische eigenschappen laag scoren op eigenschappen die te maken hebben met samenwerking (Campbell et al., 2007). Dit verschil zou verklaard kunnen worden doordat prosociale strategieën niet echt sociaal zijn, maar eerder worden gezien als 'positively assertive' (Vermande et al., 2018). De prosociale strategieën die worden gebruikt door adolescenten die hoog scoren op narcisme, zouden dan niet echt gerelateerd zijn aan samenwerking, maar gebruikt worden voor hun eigen gewin.

Uit de resultaten van het onderzoek bleek ook dat er een interactie-effect is van sekse voor zowel prosociale als coërcieve strategieën. Eerder onderzoek heeft laten zien dat meisjes vooral meer gebruik maken van prosociale strategieën en jongens vooral meer gebruik maken van coërcieve strategieën (Vermande et al., 2018). In het huidige onderzoek bleek dat jongens die laag scoorden op narcisme meer gebruik maakten van zowel coërcieve als prosociale strategieën dan meisjes die laag scoorden op narcisme. Voor beide strategieën en voor zowel jongens als meisjes gold dat er meer gebruik werd gemaakt van de strategieën door de adolescenten die hoog scoorden op narcisme, dan door de adolescenten die laag scoorden op narcisme. Meisjes die hoog scoorden op narcisme gebruikten meer prosociale strategieën dan jongens en ongeveer evenveel coërcieve strategieën. Voor meisjes was het verschil tussen degenen die hoog scoorden en degenen die laag scoorden op narcisme voor beide strategieën groter dan voor jongens. Deze resultaten kunnen niet worden verklaard vanuit eerder onderzoek. Uit eerder onderzoek blijkt wel, zoals eerder besproken, dat status voor mensen met narcisme heel belangrijk is (Klimstra et al., 2020). Dit lijkt in dit onderzoek een grote invloed te hebben op meisjes die hoog scoren op narcisme en de mate waarin zij strategieën gebruiken om resource control te verkrijgen.

De prosociale en coërcieve strategieën worden gebruikt om resource control te verkrijgen, daarom werd verwacht dat adolescenten die hoog scoorden op narcisme hoger scoorden op resource control dan adolescenten die laag scoorden op narcisme. De resultaten van het onderzoek voldeden aan deze verwachting. Dit sluit ook aan bij de RCT (Hawley, 1999), die beschrijft dat het gebruiken van strategieën kan leiden tot het hebben van resource control.

Voor resource control werd geen significant interactie-effect gevonden, wat overeenkomt met eerder onderzoek (Zeigler-Hill et al., 2014). Dit interactie-effect was wel

bijna significant. Hierbij was het verschil tussen meisjes die laag scoorden op narcisme en meisjes die hoog scoorden op narcisme groter dan tussen jongens die laag of hoog scoorden op narcisme. Dit effect is vergelijkbaar met de interactie-effecten van beide strategieën, wat erop zou kunnen duiden dat het grotere verschil in strategiegebruik bij meisjes dan bij jongens, kan leiden tot het grotere verschil in de mate van resource control bij meisjes dan bij jongens. Dit komt ook overeen met de RCT (Hawley, 1999).

Sterke punten. Dit onderzoek is vernieuwend, er is nog geen eerder onderzoek gedaan naar het verschil in het gebruik van prosociale strategieën en coërcieve strategieën en de mate van resource control tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme. Daarnaast is een grote steekproef gebruikt, met adolescenten afkomstig van verschillende middelbare scholen uit verschillende provincies in Nederland. Dit heeft gezorgd voor een grote diversiteit, wat maakt dat de steekproef representatief is voor de populatie. Ook is het gebruik van strategieën en het hebben van resource control gemeten met peernominaties, welke duidelijkere verschillen zouden laten zien dan zelfrapportages (Olthof et al., 2011). De vragenlijsten zijn online afgenomen, waardoor de participanten de vragen allemaal op dezelfde manier gesteld kregen, in tegenstelling tot individuele interviews, en er dus geen sprake was van invloed van een onderzoeker. Ook konden participanten ongelimiteerd klasgenoten nomineren. Daarvan is uit onderzoek gebleken dat de ecologische, construct- en criteriumvaliditeit hoger zijn bij het meten van sociale status als daarbij ongelimiteerd mensen genomineerd konden worden, dan wanneer er een maximum aantal mogelijke nominaties was (Gommans & Cillessen, 2015).

Beperkingen. Naast de sterke punten van dit onderzoek, is er ook een aantal beperkingen te benoemen. Er is in dit onderzoek enkel gekeken naar adolescenten die hoog of laag scoorden op narcisme. Degenen die binnen één standaarddeviatie onder of boven het gemiddelde scoorden zijn niet meegenomen in de analyses. Hierdoor konden de resultaten voor de groepen die hoog en laag scoorden op narcisme niet vergeleken worden met de groep die gemiddeld scoorde op narcisme. In dit onderzoek was het voor de interpretatie de interactie-effecten interessant geweest om ook deze groep mee te kunnen nemen in de analyses. Dan hadden de verschillen tussen jongens en meisjes in strategiegebruik en de mate van resource control bij adolescenten die een gemiddelde score op narcisme hadden bekeken en vergeleken kunnen worden met de verschillen bij adolescenten die hoog en laag scoorden op narcisme. Daarmee had er meer betekenis gegeven kunnen worden aan de interactie-effecten.

Daarnaast is er in dit onderzoek enkel gekeken naar het verschil tussen adolescenten die hoog scoren op narcisme en adolescenten die laag scoren op narcisme in het gebruik van prosociale en coërcieve strategieën. Er zijn echter ook adolescenten die beide strategieën gebruiken of helemaal geen gebruik maken van een strategie om

resource control te verkrijgen. In dit onderzoek is niet gekeken naar deze groepen adolescenten, maar alleen naar de mate waarin adolescenten de twee strategieën gebruikten. Er kunnen wel verschillen zijn tussen de verschillende types strategiegebruikers in de mate waarin zij resource control hebben volgens de RCT (Hawley, 1999; Hawley, 2007). Eerder onderzoek, dat is uitgevoerd bij volwassenen, keek wel naar de verschillen in narcisme en de verschillende resource control types en daarin werd gevonden dat bistrategen (degenen die beide strategieën gebruiken) de hoogste score op narcisme hadden, en de groep typicals (degenen die gemiddeld scoren op het gebruik van strategieën) de laagste (Zeigler-Hill, 2014). In het huidige onderzoek is gekeken naar de strategieën en niet naar de resource control types, wat mogelijk invloed heeft op de conclusies die op basis van deze resultaten kunnen worden getrokken.

Vervolgonderzoek. Dit onderzoek heeft ook een aantal vragen opgeroepen, die wellicht in toekomstig onderzoek beantwoord zouden kunnen worden. Zo zou er een longitudinaal onderzoek gedaan kunnen worden, dat kijkt naar de ontwikkeling van narcisme, strategiegebruik en resource control. Daarbij zou bijvoorbeeld een groep kinderen gevolgd kunnen worden vanuit groep 8 naar de brugklas en eventueel naar de tweede klas. Het zou interessant zijn om te kijken hoe narcisme, strategiegebruik en resource control zich ontwikkelen en tot elkaar verhouden als er gekeken wordt naar een langere periode, omdat uit eerder onderzoek blijkt dat gedurende de adolescentie het verlangen naar status (Brown & Larson, 2009) en het gemiddelde niveau van narcisme toenemen (Klimstra et al., 2020). Daarnaast moeten kinderen in de brugklas een positie en status verkrijgen in een nieuwe groep (Vermande et al., 2018), wat het interessant maakt om de verschillen in strategiegebruik en resource control te vergelijken tijdens de overgang van groep 8 naar de middelbare school. Ook zou onderzocht kunnen worden wat voor verschillen er zijn tussen de groepen als er een groep die gemiddeld scoort op narcisme wordt toegevoegd aan de analyses. Op die manier kunnen de adolescenten die hoog en laag scoren op narcisme vergeleken worden met adolescenten die gemiddeld scoren. Om zo meer zicht te krijgen op de verschillen tussen de groepen en in welke mate zij afwijken van adolescenten die gemiddeld scoren, met name bij de interactie-effecten. Als laatste zou vervolgonderzoek gebruik kunnen maken van een *person-centered* methode voor het onderzoek door middel van een kruistabelanalyse, waarbij gekeken wordt naar de verschillende types strategiegebruikers, zoals beschreven in de RCT (Hawley, 1999).

Conclusie

Dit onderzoek geeft inzicht in narcisme, strategiegebruik en het verkrijgen van status bij adolescenten. Uit dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat adolescenten die hoog scoren op narcisme meer gebruik maken van zowel prosociale als coërcieve strategieën om status te verkrijgen en ook meer status (resource control) hebben dan

adolescenten die laag scoren op narcisme. Dit verschil bleek anders voor jongens dan voor meisjes. Jongens die laag scoorden op narcisme gebruikten meer strategieën en hadden meer resource control dan meisjes die laag scoorden op narcisme. Daarentegen gebruikten meisjes die hoog scoorden op narcisme bijna evenveel, al dan niet meer, strategieën en hadden zij meer resource control dan jongens die hoog scoorden op narcisme. Dit interactie-effect is nog niet eerder onderzocht bij adolescenten en geeft daarmee nieuwe inzichten in het onderzoek naar narcisme en strategiegebruik bij adolescenten.

Concluderend laten de resultaten van dit onderzoek zien dat adolescenten met narcisme in de brugklas actief bezig zijn met het verkrijgen van status door het inzetten van zowel prosociale als coërcieve strategieën. Hawley (2003) omschrijft de prosociale strategieën als positief en noemt degenen die dit gebruiken sociaal competent. In ander onderzoek worden deze strategieën echter omschreven als *positively assertive*, omdat ze niet vanuit altruïstische beweegredenen worden uitgevoerd (Vermande et al., 2018). De coërcieve strategieën worden als agressief en niet-sociaal geaccepteerd beschouwd. Het gebruik van beide strategieën kan daardoor negatieve gevolgen hebben voor de sfeer en het sociale klimaat in de klas. Sociale dominantie kan namelijk leiden tot storend gedrag in de klas en afwijzing door leeftijdsgenoten (Jonkmann, Trautwein, & Lüdtke, 2009). Met name adolescenten met narcisme maken veel gebruik van deze strategieën om status te verkrijgen. Het is daarom belangrijk om het onderzoek naar narcisme en het gebruik van resource control strategieën bij adolescenten verder uit te breiden. Tot slot is het van belang om adolescenten met narcisme in de klas te signaleren en duidelijkheid te verkrijgen over de strategieën die zij gebruiken om status te verkrijgen, die invloed hebben op het sociale klimaat in de klas en de dominantie van de adolescent. Zo kan voorkomen worden dat zij gebruik gaan maken van positief-assertieve of agressieve manieren om status te verkrijgen en daardoor worden afgewezen door leeftijdsgenoten.

Referenties

- Aalsma, M. C., Lapsley, D. K., & Flannery, D. J. (2006). Personal fables, narcissism, and adolescent adjustment. *Psychology in the Schools, 43*, 481-491.
doi:10.1002/pits.20162
- Anderson, C., Hildreth, J. A. D., & Howland, L. (2015). Is the desire for status a fundamental human motive? A review of the empirical literature. *Psychological Bulletin, 141*, 1-28. doi:10.1037/a0038781
- Braams, B. R., van Duijvenvoorde, A. C. K., Peper, J. S., & Crone, E. A. (2015). Longitudinal changes in adolescent risk-taking: A comprehensive study of neural responses to rewards, pubertal development, and risk-taking behavior. *Journal of Neuroscience, 35*, 7226-7238. doi:10.1523/jneurosci.4764-14.2015
- Brown, B. B., & Larson, J. (2009). Peer relationships in adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (3rd ed.). (pp. 74-103). Hoboken, NJ: Wiley
- Bouman, T., Van der Meulen, M., Goossens, F. A., Olthof, T., Vermande, M. M., & Aleva, E. A. (2012). Peer and self-reports of victimization and bullying: Their differential association with internalizing problems and social adjustment. *Journal of School Psychology, 50*, 759-774. doi:10.1016/j.jsp.2012.08.004
- Campbell, W. K., Bosson, J. K., Goheen, T. W., Lakey, C. E., Kernis, M. H. (2007). Do narcissists dislike themselves "deep down inside"? *Psychological Science, 18*, 227-229. doi:10.1111%2Fj.1467-9280.2007.01880.x
- Elkind, D. (1967). Egocentrism in adolescence. *Child Development, 38*, 1025-1034.
doi:10.2307/1127100
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (5de editie). London, Engeland: SAGE Publications Inc.
- Gommans, R., & Cillessen, A. H. N. (2015). Nominating under constraints: A systematic comparison of unlimited and limited peer nomination methodologies in elementary school. *International Journal of Behavioral Development, 39*, 77-86.
doi:10.1177/0165025414551761
- Grapsas, S., Brummelman, E., Back, M. D., & Denissen, J. J. (2020). The "why" and "how" of narcissism: A process model of narcissistic status pursuit. *Perspectives on Psychological Science, 15*, 150-172. doi:10.1177/1745691619873350
- Hawley, P. H. (1999). The ontogenesis of social dominance: A strategy-based evolutionary perspective. *Developmental Review, 19*, 97-132.
doi:10.1006/drev.1998.0470
- Hawley, P. H. (2003). Prosocial and coercive configurations of resource control in early adolescence: A case for the well-adapted Machiavellian. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 279-309.

- Hawley, P. H. (2007). Social dominance in childhood and adolescence: Why social competence and aggression may go hand in hand. In P. H. Hawley, T. D. Little, & P. C. Rodkin (Eds.), *Aggression and adaptation: The bright side to bad behavior* (pp. 1–29). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Jonkman, K., Trautwein, U., & Lüdtke, O. (2009). Social dominance in adolescence: The moderating role of the classroom context and behavioral heterogeneity. *Child Development, 80*, 338–355. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01264.x
- Klimstra, T. A., Jeronimus, B. F., Sijtsema, J. J., & Denissen, J. J. A. (2020). The unfolding dark side: Age trends in dark personality features. *Journal of Research in Personality, 85*, 1–18. doi:10.1016/j.jrp.2020.103915
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. (2010). Developmental changes in the priority of perceived status in childhood and adolescence. *Social Development, 19*, 130–147. doi:10.1111/j.1467-9507.2008.00522.x
- Miller, J. D., Campbell, W. K., & Pilkonis, P. A. (2007). Narcissistic personality disorder: Relations with distress and functional impairment. *Comprehensive Psychiatry, 48*, 170–177. doi:10.1016/j.comppsy.2006.10.003
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E. A., & Van der Meulen, M. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology, 49*, 339–359. doi:10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Reijntjes, A., Vermande, M., Goossens, F. A., Olthof, T., van de Schoot, R., Aleva, L., & Van der Meulen, M. (2013). Developmental trajectories of bullying and social dominance in youth. *Child Abuse & Neglect, 37*, 224–234. doi:10.1016/j.chiabu.2012.12.004
- Reijntjes, A., Vermande, M., Olthof, T., Goossens, F. A., Vink, G., Aleva, L., & Van der Meulen, M. (2018). Differences between resource control types revisited: A short term longitudinal study. *Social Development, 27*, 187–200. doi:10.1111.sode.12257
- Reijntjes, A., Vermande, M., Thomaes, S., Goossens, F., Olthof, T., Aleva, L., & Van der Meulen, M. (2016). Narcissism, bullying, and social dominance in youth: A longitudinal analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 44*, 63–74. doi:10.1007/s10802-015-9974-1
- Sapolsky, R. M. (2005). The influence of social hierarchy on primate health. *Science, 308*, 648–652. doi:10.1126/science.1106477
- Schwartz, P. D., Maynard, A. M., & Uzelac, S. M. (2008). Adolescent egocentrism: A contemporary view. *Adolescence, 43*, 441–448.
- Strayer, F. F., & Strayer, J. (1976). An ethological analysis of social agonism and dominance relations among preschool children. *Child Development, 47*, 980–989.

doi:10.1111/j.1467-8624.1976.tb02278.x

Thomaes, S., Stegge, H., Bushman, B. J., Olthof, T., & Denissen, J. (2008). Development and validation of the Childhood Narcissism Scale. *Journal of Personality Assessment, 90*, 382-391. doi:10.1080/00223890802108162

Vermande, M. M., Gilholm, P. A., Reijntjes, A. H., Hessen, D. J., Sterck, E. H., & Overduin-de Vries, A. M. (2018). Is inspiring group members an effective predictor of social dominance in early adolescence? Direct and moderated effects of behavioral strategies, social skills, and gender on resource control and popularity. *Journal of Youth and Adolescence, 47*, 1813-1829.

doi:10.1007/s10964-018-0830-9

Wilkinson, R. G., & Pickett, K. (2009). *The spirit level: Why greater equality makes societies stronger*. New York, NY: Bloomsbury.

Zeigler-Hill, V., Southard, A. C., & Besser, A. (2014). Resource control strategies and personality traits. *Personality and Individual Differences, 66*, 118-123.

doi:10.1016/j.paid.2014.03.037